

Перспективи подальшого дослідження слід намітити у напрямку вироблення рекомендацій вітчизняним підприємствам з вибору оптимальних схем лізингових операцій.

Література

1. Загородній А. Г. Планування та організація оновлення основних засобів на засадах лізингу : [монографія] / А. Г. Загородній, Н. Є. Селюченко. – Львів : ЛБІНБУ, 2002. – 143 с.
2. Гур'єва Я. В. Обігові кошти та резерви підвищення ефективності їх використання : автореф. дис-ції на здобуття наук. ступеня к. е. н. ; спец. 08.04.01. Фінанси, грошовий обіг і кредит / Гур'єва Я. В. – Х. : Харківський національний ун-т ім. В.Н. Каразіна, 2000. – 18 с.
3. Фомин П. А. Проблемы структуризации финансовых потоков в реальной экономике России : [монография] / Фомин П. А. – М. : Высшая школа, 2000. – 158 с.

Надійшла 15.08.2011

УДК 339.178.3:339.187.6:631.11

О. В. РАДКІВСЬКА, О. Л. РУДА
Вінницький національний аграрний університет

ОСОБЛИВОСТІ ЗДІЙСНЕННЯ ФАКТОРИНГОВИХ ТА ЛІЗИНГОВИХ РОЗРАХУНКІВ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИМИ ПІДПРИЄМСТВАМИ

В статті розкрито особливості здійснення безготівкових розрахунків сільськогосподарськими підприємствами. Здійснено характеристику таких видів розрахунків сільськогосподарських підприємств, як факторинг та лізинг. Висвітлено основні проблеми ринку факторингових та лізингових послуг.

The article exposed the clearing of farms. An description of these kinds of calculations farms as factoring and leasing. The main problems of the factoring and leasing services.

Ключові слова: факторинговий розрахунок, лізинговий розрахунок, безготівковий розрахунок, сільськогосподарські підприємства.

Вступ. В сучасних умовах одним з найдинамічніших секторів української економіки є банківський, який демонструє високі кількісні темпи зростання масштабів своєї діяльності та істотний вплив на всі ланки економічної системи. Важливе значення в розвитку економіки України та АПК в цілому мають відносини сільськогосподарських підприємств з банківськими установами. Особлива увага в цьому випадку приділяється здійсненню безготівкових розрахунків сільськогосподарськими підприємствами.

Мета дослідження. Метою статті є дослідження особливостей здійснення безготівкових розрахунків сільськогосподарськими підприємствами за участю банківських установ та висвітлення основних проблем, які виникають під час здійснення факторингових та лізингових розрахунків.

Аналіз літературних джерел з даної тематики. Проблеми проведенню безготівкових розрахунків присвячено праці багатьох вчених. Питання операцій факторингу неодноразово розглядалися у працях М. Білик, Л. Буряка, О. Терещенка, Я. Милейко, А. Поплюймо. Вивченню питань щодо проведення безготівкових розрахунків сільськогосподарськими підприємствами займалися також такі вчені, як М.Л. Дем'яненко, П.А. Лайко.

Постановка завдання. Для досягнення мети дослідження були поставлені такі завдання:

- надати коротку характеристику безготівковим розрахункам;
- проаналізувати особливості здійснення операцій з факторингом;
- з'ясувати вплив лізингу на розвиток матеріально-технічної бази сільськогосподарського підприємства;
- визначити основні проблеми, які виникають під час проведення безготівкових розрахунків сільськогосподарськими підприємствами;
- запропонувати можливі шляхи вирішення проблем.

Результати. У процесі діяльності підприємства проводять розрахунки. Покупці розраховуються з постачальниками за продукцію (товари, роботи, послуги). Підприємства сплачують податки, збори та інші платежі до бюджету.

Кожне сільськогосподарське підприємство зобов'язане зберігати свої кошти в банківських установах на поточних рахунках. Поточний рахунок – це робочий рахунок підприємства, відкритий в установі банку для зберігання коштів та проведення операцій по рахунках підприємства. Рахунків може бути декілька, але при відкритті другого поточного рахунку підприємство повідомляє податкову інспекцію і самостійно визначає, який із них є основним для здійснення процесу безспірного списання. У зв'язку з цим між банківськими установами та сільськогосподарськими підприємствами виникають відносини. У процесі діяльності сільськогосподарські підприємства проводять розрахунки [7].

Безготівкові розрахунки – перерахування певної суми з рахунків платників на рахунки отримувачів

коштів, а також перерахування банками за дорученням підприємств і фізичних осіб коштів, внесених ними готівкою в касу банку, на рахунок отримувачів коштів.

Факторинг – це комплекс фінансових послуг, що полягають у передачі права вимоги коштів за поставлену продукцію або надані послуги банку (фактора) і одержанні постачальником негайної оплати. Факторинг впливає на зростання обсягів продажу сільськогосподарськими підприємствами товарів, робіт, послуг. Фактор, викуповуючи заборгованість дебіторів клієнта, надає йому такі послуги, як фінансування поставок з відстроченням платежу, покриття кредитних та процентних ризиків, управління дебіторською заборгованістю, інформаційне обслуговування клієнта тощо.

На початку 2010 р. торговельні мережі при укладанні нових договорів постачання на 2010 р. стали вимагати збільшення строку товарного кредиту, тому для підтримки поточної діяльності стали активніше використовувати можливості факторингового обслуговування. Новим клієнтам одержати факторингові послуги буде дуже складно і дорого (реальна ставка фінансування – 28–35% річних). У 2010 році ринок факторингових операцій складає близько 80 млрд грн [2].

Відносини між суб'єктами факторингу регулюються договором, у якому фіксуються взаємні зобов'язання і відповідальність сторін, плата за факторингове обслуговування, вид факторингу. Факторинг є вигідною операцією як для підприємств-постачальників, так і для покупців (табл. 1, складена автором).

Таблиця 1

Переваги й недоліки факторингу для сільськогосподарських підприємств

Умови факторингу	
Переваги	Недоліки
1. Простий і швидкий процес фінансування 2. Відсутність обмежень у розмірах фінансування 3. Досить тривалий період фінансування без укладання додаткових угод 4. Можливість вільного оперування коштів 5. Розподіл ризику неплатежу з компанією-фактором 6. Упевненість у партнерах-дебіторах	1. Низька поінформованість сільськогосподарських підприємств 2. Відсутнє законодавче регулювання обліку таких операцій 3. Висока плата за послуги 4. Складність пошуку потенційного фактора 5. Наявність цінового, кредитного ризиків та ризику ліквідності для фактора

З огляду на кризовий стан, специфіку виробництва та фінансування, погіршення стану розрахунків за дебіторською заборгованістю і необхідність прискорення розвитку сільськогосподарського підприємства також могли б використовувати факторинг як вид зовнішнього фінансування (рис. 1) [5].

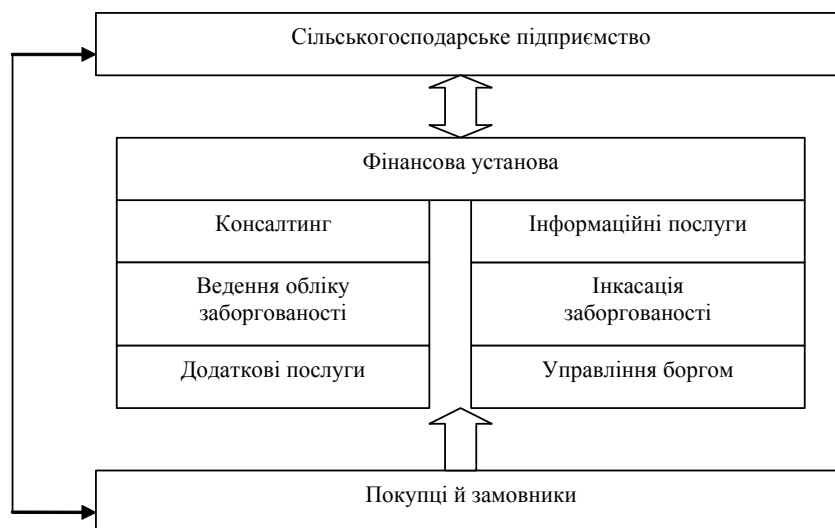

Рис. 1. Схема використання факторингу сільськогосподарським підприємством

Забезпечення сільськогосподарських товаровиробників технічними засобами є однією з актуальних проблем аграрного сектора. На сьогодні темпи зростання технічного забезпечення не повною мірою відповідають сучасним організаційно-технологічним вимогам сільськогосподарського виробництва. Формування розвитку лізингових відносин в аграрному секторі сприяє забезпеченню нових конкурентних позицій підприємств агропромислового комплексу [3].

Лізинг – довгострокова оренда обладнання, устаткування машин, що дає можливість без залучення власного капіталу оновити матеріально-технічну базу підприємства.

До реформування відносин власності й переходу до ринкової економіки сільське господарство України купувало щорічно 50–53 тис. тракторів, 9–10 тис. зернозбиральних, 2,0–2,1 тис. бурякозбиральних, 3,5–4 тис. кормозбиральних, 1,5–1,6 тис. кукурудозбиральних комбайнів, тисячі одиниць іншої сільськогосподарської техніки. Сьогодні в машинобудуванні для АПК функціонує 126 спеціалізованих підприємств, що виготовляють сільськогосподарську техніку та обладнання для переробних галузей. Зношеність основних фондів галузі – 80 %, а їх активної частини – 92 % [1].

Велике значення для розвитку сільськогосподарського підприємства має оновлення матеріально-технічної бази (рис. 2).

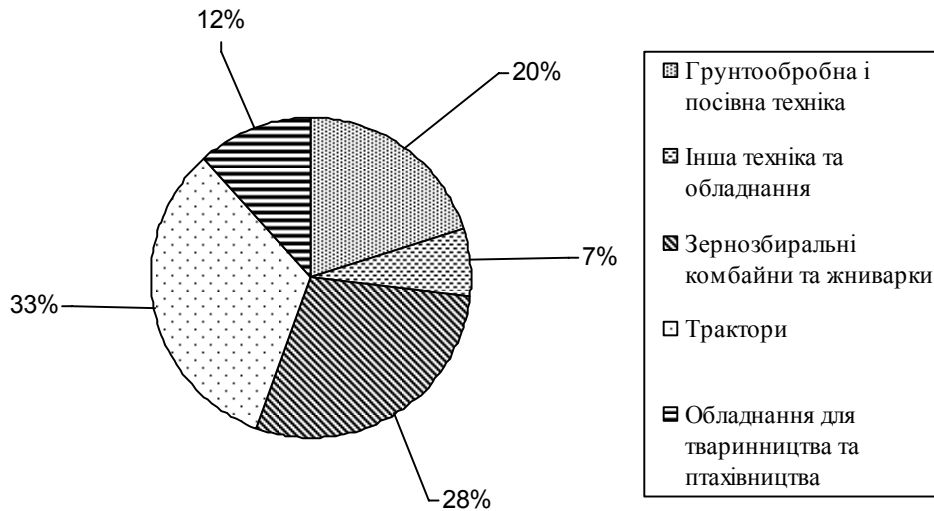

Рис. 2. Поставка техніки та обладнання на умовах фінансового лізингу в 2010 році (складено автором)

З метою подолання кризи в машинобудуванні для аграрного сектору необхідно сприяти переходу галузі на інноваційний розвиток.

Фінансовий лізинг в агропромисловому комплексі є вигідною формою діяльності для всіх учасників цього виду інвестицій – і селянам, і машинобудівникам. Необтяжливий він і для державного бюджету.

Для селян фінансовий лізинг дає можливість заощаджувати кошти для інвестування в інші більш ефективні види діяльності та/або придбавати техніку, вартість якої перевищує річні фінансові можливості [4].

Для машинобудівників фінансовий лізинг – захід, що сприяє нарощуванню обсягів виробництва, так як дозволяє на кожні 100 млн грн, наявних у сільськогосподарських товаровиробників коштів, придбати техніку на суму 260 млн грн, тобто збільшити валове виробництво підприємств сільгоспмашинобудування на 160 млн грн.

Додаткове виробництво техніки на 160 млн грн означає для машинобудівників:

- збільшення робочих місць на 2 тисячі;
- вирішення соціальних проблем виробничих колективів;
- збільшення потенційних можливостей для оновлення матеріально-технічної бази підприємств;
- гарантію передоплати виготовленої продукції;
- можливість використання лізингодавців, як партнерів у створенні дилерської мережі.

Для державного бюджету фінансовий лізинг є необтяжливим заходом, тому що з кожних 100 млн грн видатків на фінансовий лізинг отримано надходжень:

- у перший рік видатків – 54,45 млн грн;
- у наступні 4 роки – 75 млн грн. Разом – 129,45 млн грн.

Ситуацію в сільському господарстві й машинобудуванні можна окреслити так:

- потреба сільського господарства у придбанні технічних засобів механізації праці – 15–20 млрд грн, а купівельна спроможність – 2,5 млрд грн;
- виробничі потужності сільськогосподарського машинобудування – 9–10 млрд грн, а фактичне завантаження виробничих потужностей, обумовлене купівельною спроможністю селян, – 2,5 млрд грн.

Тобто у селян немає можливостей збільшити купівельну спроможність, а у машинобудівників – завантажити свої потужності [6].

Висновки. У сільському господарстві доцільно застосовувати факторингові операції, ширше запроваджувати лізинг як один з ефективних методів кредитування сільськогосподарських підприємств в умовах їх недостатнього забезпечення сільськогосподарською технікою. Розвиток лізингових операцій вимагає зростання рівня довіри в обох сторін кредитного процесу. З метою подолання кризи в машинобудуванні для аграрного сектору необхідно сприяти переходу галузі на інноваційний розвиток. В

сучасних умовах інноваційний шлях розвитку повинен розглядатися як оптимальний засіб реструктуризації виробництва, пріоритетної підтримки інноваційної конкурентоспроможної сільськогосподарської техніки та технології на внутрішніх і зовнішніх ринках. Для подальшого розвитку факторингу на вітчизняному ринку необхідне прийняття заходів законодавчо-нормативного характеру стосовно регламентування здійснення факторингових операцій, а саме стосовно факторингових операцій як об'єкта оподаткування ПДВ.

Література

1. Витвицька О. Д. Розвиток ринку сільськогосподарської техніки / О. Д. Витвицька, М. С. Даценко // Економіка АПК . – 2010. – № 10. – С. 103–108.
2. Даценко О. І. Ринок факторингових послуг: проблеми розвитку та перспективи / О. І. Даценко // Фінансовий ринок України. – 2010. – № 9. – С. 20–23.
3. Дмитренко Д. Г. Проблематика українського села в контексті забезпечення сільськогосподарських товаровиробників необхідною технікою на прикладі діяльності національної акціонерної компанії «Уккрагролізинг» / Д. Г. Дмитренко // Економіка АПК. – 2010. – № 6. – С. 49–52.
4. Корнійчук Г. В. Лізинг в сільськогосподарських відносинах / Г. В. Корнійчук // Последните научни постижения – 2010. – 2010. – том 1. – С. 5–9.
5. Масловська Л. Ц. Операції факторингу в управлінні дебіторською заборгованістю сільськогосподарських підприємств / Л. Ц. Масловська, І. В. Абрамова // Фінанси України. – 2010. – № 6. – С. 100–107.
6. Сисоєва Л. Ю. Взаємодія лізингових компаній з банківськими установами щодо інвестиційного забезпечення відтворення економіки / Л. Ю. Сисоєва // Формування ринкових відносин в Україні. – 2010. – № 4. – С. 96–99.
7. Сук Л. Форми розрахунків / Л. Сук // Бухгалтерія в сільському господарстві. – 2010. – № 17. – С. 35–44.

Надійшла 16.08.2011

УДК 336.66

Л. В. ОЛІЙНИК

Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ

УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ ЯК ВІДКРИТОЮ СИСТЕМОЮ В УМОВАХ КОНВЕРГЕНЦІЇ У РИНКОВІ ІНСТИТУТИ

Узагальнено проблеми та підходи до управління промисловими підприємствами як відкритою економічною системою. Розглянуто залежність результатів функціонування суб'єктів господарювання від відкритості їх економічної системи, критерії та ознаки її класифікації

Various problems and approaches to the management of industrial enterprises as an open economic system. The relation of the results of businesses from opening their economies, criteria and elements of its classification

Ключові слова: відкрита економічна система, ринкові інститути, ресурси господарської діяльності, ринкова інфраструктура.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими та практичними завданнями. Залучення господарських ресурсів та реалізація вироблених промислових продуктів перетворюють підприємство на відкриту економічну систему, в межах якої відбувається вплив ринкової кон'юнктури на характер та результати роботи суб'єктів господарювання. З огляду на механізм залучення ресурсів господарської діяльності та присутність на цільових ринках, підприємство перетворюється на відкриту залежну від зовнішнього середовища систему, що визначає актуальність управління нею з огляду на транспортний вплив ринкової кон'юнктури.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема управління підприємством як відкритою економічною системою набуває особливої актуальності в умовах динамічного розвитку ринкового середовища, зростаючою ентропією реакції цільових ринків та проблемами стагнації в умовах світової фінансової кризи. Натомість у вітчизняній науковій думці застосовують формальний підхід у визначенні засад управлінської політики, за якої до управлінських структур застосовують універсальне трактування системи як явища.

Невирішені частини проблеми. Незважаючи на формалізацію існуючих підходів проблемним на сучасному етапі залишається відсутність чіткого та повного розуміння впливу оточуючого середовища підприємства на результати його функціонування в умовах нагальних потреб залучення зовнішніх ресурсів в господарську діяльність.

Постановка завдання. Узагальнити проблеми та підходи до управління промисловим підприємством як відкритою економічною системою.